

РОЛЯТА НА ИНСТИТУТ „КОНФУЦИЙ“ ЗА КУЛТУРНИЯ, ОБРАЗОВАТЕЛЕН И ИКОНОМИЧЕСКИ ОБМЕН МЕЖДУ КИТАЙ И БЪЛГАРИЯ

Пламен Легкоступ

CI'S ROLE FOR THE CULTURAL, EDUCATIONAL AND ECONOMIC EXCHANGE BETWEEN CHINA AND BULGARIA

Plamen Legkostup

Петнадесет години след началото на XXI век съвременен Китай се превръща във водещ икономически, политически и културен фактор. Хилядолетните китайски управленски традиции, философия и мъдрост дават възможност на петото поколение китайски ръководители с умело използване на инструментариума на икономическата, културната и публичната дипломация да печелят приятели и съюзници.

Китайският език и култура винаги са предизвиквали интерес у хората заради своята уникалност и богатство, дошли от хилядолетната история на Китай. Макар по света от години китайският език да се изучава главно заради все по-активното навлизане на Китай на световната арена, в България той не е разпространен все още толкова масово. Ето защо има определени организации, които представят Китай и осигуряват обучение за тези, които желаят да се докоснат до богатството на китайския език и култура. Именно такава е Държавната организация за преподаване на китайски език като чужд „Ханбан“ и Институтите „Конфуций“ – образователна институция с нестопанска цел, която е на подчинение на Правителството на КНР. Основните цели на Институтите са насочени към разпространение на китайския език и култура, задълбочаване на познанията на хората от различните страни, свързани с Китай, както и развиване на приятелски отношения и разгръщане на международен обмен и сътрудничество между Китай и държавите по света в областта на образованието, културата, икономиката.

Институтите „Конфуций“, които в света са вече над 500, носят името на китайския учител, литератор, политик и философ. Творчеството на

Конфуций (551 – 479 пр. н. е.) силно повлиява върху мисленето на хората в Китай и други части на Азия, а неговите съчинения и мъдрости са прочути и в Америка, и в Европа. С най-много Институти „Конфуций“ в Европа са Франция – 13, Великобритания – 12 и Германия – 11. Освен в България, на Балканския полуостров такива културни институти има в Сърбия, Гърция и Румъния. В Северна Америка Институтите са повече от 60, а в Южна — повече от 20, като най-много са в Мексико и Перу. До 2020 г. се планира да бъдат отворени още 1000 института. Общо курсовете, които се предлагат в Институтите „Конфуций“ по целия свят, са повече от 9000, а курсистите са близо 300 000.

Друг велик китайски философ е казал, че „и най-дългият път започва с една малка крачка“. Тази малка крачка беше направена във Великотърновския университет преди близо двадесет години, когато през 1993 г. за първи път китайска реч огласи аудиториите на великотърновската Алма Матер. Това е второто висше учебно заведение в България, в което започва преподаването на китайски език, но като втори, в рамките на специалността „Приложна лингвистика“ (Английски и китайски, Немски и китайски, Руски и китайски, Френски и китайски език) към катедра „Класически и източни езици и култури“. Тази специалност е първа в страната. Свързана е пряко с потребностите на страната, възникнали след промените през 1989 г. и стартира с един гост-лектор на име Лиу Циенгун от Пекинския университет за езици и култура (тогава). Основна цел на обучението е създаването на професионални преводачи, владеещи различните видове устен и писмен превод в съвременните условия на активна междуезикова и интеркултурна комуникация.

„Няма значение колко бавно вървиш, стига да не спиращ“, казва Конфуций. Първата мащабна стъпка за развитието на китаистиката във Великотърновския университет е откриването на Център по китайски език и култура на 1 октомври 2003 г. с подкрепата и в присъствието на Н. Пр. Посланика на КНР в България – г-н Сие Ханшън. Библиотечно-информационният център не само подпомага обучението на студентите от специалност „Приложна лингвистика“ с втори чужд език (китайски), но и способства за популяризирането на китайската култура и литература сред по-широк кръг интересуващи се. Библиотеката му понастоящем разполага с библиотечен фонд от над 3000 книги – учебници (граматики, помагала), справочна литература (енциклопедии, речници) и художествена литература, периодика, над 200 видеокасети и над 100 аудиокасети, над 100 дивидита и висидита, както и добро техническо оборудване. Благодарение на двустранната спогодба между КНР и Р България за образователен и културен обмен, както и на добрите връзки на Центъра за китайски език

и култура към специалността с Китайското посолство и Министерство на образованието на Р България, студентите и преподавателите получават реални възможности за участие в курсове и специализации в Китай, което допринася за усъвършенстване подготовката на студентите и съответно за научното израстване на преподавателския състав.

През годините, крачка по крачка, китаистиката във Великотърновския университет набираше сили и се утвърди като една от най-търсените специалности. В резултат на това бе направена и следващата голяма стъпка на 28 март 2012 г., когато в Пекин заедно с мадам Сю Лин подписахме договора за създаването на Институт „Конфуций“ във Великотърновския университет.

На 10 октомври 2012 г. благодарение на усилията на преподавателите и студентите бе покорен нов връх. Открит бе вторият в България и 359-ият в света Институт „Конфуций“ – този на Великотърновския университет. С този акт нашият университет влезе в голямото конфуцианско семейство и застана на широкия път, по който може да се достигне до тайните на китайския език и култура. Това, разбира се, стана възможно с подкрепата и сътрудничеството на нашия партньор – Китайския университет по геонауки в гр. Ухан.

Създаването на още един институт в България е един от добрите примери за успешно сътрудничество между нашите две страни. Вярвам, че насърчаването и активизирането на обмена между академични, образователни и изследователски институции в широк кръг от сфери, като култура, образование и икономика, е изключително важно за утвърждаването на стабилни връзки на приятелство и партньорство помежду ни.

Част от дейностите, с които се занимава Институтът, са: провеждане на курсове по китайски език, организиране и подготовка на изпита за ниво на китайски език за чужденци – HSK, както и предоставяне на информация и учебна литература, свързани с китайския език и култура. Фонетичният кабинет, библиотеката, учебните зали и офисът на великотърновския институт „Конфуций“ са оборудвани изцяло с дарения от Централата на Ханбан/Институт „Конфуций“ в Пекин. Разполагат с модерна техника и учебни пособия, осигурявайки необходимите условия за целите на Института.

След откриването на Института за библиотеката бяха дарени над **2500 тома** книги, учебници, учебни пособия и дискове (на стойност **30 хил. щатски долара**), които се използват безплатно в читалнята, а някои могат да бъдат заемани.

През **ноември 2012 г.** започнаха първите курсове по китайски език за начинаещи и средно напреднали, на които се записаха 125 души. В биб-

лиотеката ежесечно се получават списания с новините на Институтите „Конфуций“ по света, брошури и рекламни материали, които се изпращат от Централата на Ханбан.

През 2013 г. са организирани четири публични лекции, множество концерти, „Българо-китайски артмост“, а Институтът стана домакин на Четвъртия международен семинар по тайдзичюен (Ян стил) с грандмайстор Ян Дзюн. През месец април бяха проведени национален конкурс на тема „България и Китай – древни и уникални цивилизации“ и националният кръг на международното състезание по китайски език за студенти – „Китайски мост“. През същия месец започнаха да се провеждат и семинари по китайското бойно изкуство *тайчи*.

Стартира и сътрудничеството с Шу „Епископ Константин Преславски“ и 2 училища в Търговище, където започнаха да се организират безплатни курсове по китайски език за желаещите в града, както и свободноизбираеми часове в училищата. Институтът бе посетен от делегация от Китайския университет по геонауки в гр. Ухан, водена лично от ректора – проф. Уан Йенсин, а впоследствие и от главния изпълнителен директор на Централата на Ханбан/Институт „Конфуций“ в Пекин – д-р Сю Лин, която стана почетен доктор на Университета.

През месец октомври 2013 г. в Институт „Конфуций“ започна обучението по китайски език и на **първата езикова група за деца** в начална училищна и предучилищна възраст.

През 2014 г. материалната база на Института се увеличи с още една учебна зала. Със съдействието на Централата на Ханбан през учебната 2014/2015 г. **китайските лектори и доброволци станаха общо 9**, трима от които преподават във Велико Търново, двама в Русе, по един в градовете Шумен, Търговище, Варна и Димитровград. Получено бе дарение от над **1000 учебника** за нуждите на обучението по китайски език и 80 бр. дивиди и висиди с най-новите документални и игрални китайски филми, които са преразпределени в другите градове, където се изучава китайски език към великотърновския Институт. За първа учебна година стартира обучението по китайски език в Икономическия университет – гр. Варна. Желанието на преподавателите от център „Иновации и развитие“ и Факултет „Управление“ е да бъдат разработени нови учебни програми, включващи икономика с китайски. Освен двете училища с изучаване на китайски език – ПГИЧЕ „Митрополит Андрей“ и I ОУ „Христо Ботев“, през 2014 г. китайски език бе въведен и в още едно училище в гр. Търговище – II СОУ „Професор Никола Маринов“. През февруари 2014 г. бе подписан договор за сътрудничество със СОУ „Васил Левски“ в гр. Русе – второто училище с интензивно изучаване на китайски език в България, чрез който се даде

възможност за прием на учениците, изучавали езика 5 години. Така през учебната 2014/2015 г. във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ стартираха две нови специалности с изучаване на китайски език – „Приложна лингвистика с китайски като първи чужд език“, след проведен кандидатстудентски изпит по езика, и магистърската програма „Транслатология с китайски език“. В обучението по бакалавърските програми във ВТУ бяха включени и китайски лектор и доброволец.

Благодарение на договора за създаването на Институт „Конфуций“ във ВТУ и споразумението за сътрудничество с Китайския университет по геонауки през месец февруари 2014 г. нашите студенти получиха възможността да се възползват от пълни стипендии за обучение в гр. Ухан, които включват семестриална такса, настаняване в общежитие, здравна застраховка, учебни материали и ежемесечна субсидия от 1700 юана (≈ 400 лв.) за храна. Конфуций е казал: „Където и да отидеш, следвай сърцето си“. **21 студенти и докторанти** от различни специалности на ВТУ „последваха сърцето си“ и заминаха на едногодишно обучение по китайски език в КНР, а две студентки от университета партньор дойдоха на специализация при нас.

В края на 2014 г. Китайската академия за обучение на ръководни кадри в Шанхай и ВТУ подписаха меморандум за разбирателство. Сътрудничеството между двете институции предвижда академични изследвания и развитие на специалностите, програми за развитие на преподавателския състав, обмен на гост-лектори и организиране на програми за обучение на представители на правителството и бизнеса от двете държави. При посещението на китайската делегация от China Executive Leadership Academy Pudong в Института се проведе дискусия с представители на академичната общност на тема: „Българската система за държавно управление“.

През 2014 г. Институт „Конфуций“ във ВТУ стана вторият сертифициран център за провеждане на изпита за придобиване на HSK (ниво на владеене на китайски език). Бяха проведени два писмени и два устни изпита – през май, ноември и декември, на които се явиха близо 50 души.

През учебната 2014/2015 г. стартираха и новите курсове по китайски език в Института: два за деца в начална училищна и предучилищна възраст, три за начинаещи – I, II и III част, два за подготовка за HSK (II – III ниво и IV – V ниво), както и обучения по български език и работа с интерактивна дъска за китайските преподаватели.

Институтът организира няколко лекции и семинари, сред които лекцията на грандмайстор Ян Дзюн, семинар по китайски шах, семинар по изкуство „Българо-китайски артмост“. Общо 7 концерта в страната и 6 извън нея. Ежемесечно се провеждаха и тайчи семинарите. В края на 2014 г.

бе обявен и конкурсът „България и Китай – древни и уникални цивилизации“, за който над 250 участници от цялата страна изпратиха свои рисунки, колажи, презентации, есета, статии и др. В гр. Русе през м. декември бе проведен конкурсът „Пей с мен на китайски език“.

По случай честването на 65 години дипломатически, икономически и културни отношения между България и КНР на 26–27 септември се състоя и международна научна конференция под същия надслов. Заедно с това бяха чествани и Световният ден на институтите „Конфуций“ – 27 декември, 2-годишният рожден ден на Института във ВТУ и се проведе първият концерт от турнето по програмата на Ханбан – *Сансюн*.

През 2014 г. сред някои от гостите в Институт „Конфуций“ бяха: грандмайстор Ян Дзюн; делегация от Башкирския държавен университет в Уфа (РФ); председателят на Националния браншов синдикат – „ВОН“-КНСБ; експертна група от Националната агенция за оценяване и акредитация; делегация от КНР, начело със заместник-министър на Китай и др.

В началото на 2015 г. Институт „Конфуций“ направи дарение от учебници и учебни пособия в гр. Димитровград, където в момента се провеждат 9 езикови курса в различни възрастови групи и нива.

Също така 12 студенти от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, от различни специалности, са одобрени за пълна едногодишна стипендия за обучение по китайски език в Китайския университет по геонауки, гр. Ухан, а петима от миналогодишната група удължават обучението си с още един семестър.

През февруари 2015 г., по случай китайската Нова година, Институт „Конфуций“ организира серия от мероприятия: публична лекция, тържествен концерт, представяне на книгата на нобеловия лауреат Мо Йен и др. Беше проведен и първият семинар по бойното изкуство *вингчун*, който стана ежеседмичен, като същевременно продължават курсовете по *тайчи*.

СОУ „Васил Левски“ в гр. Русе към Институт „Конфуций“ (ВТУ) също отбеляза китайската Нова година с концерт на 5 март, а на 9 март във Велико Търново се проведе награждаването на участниците в националния конкурс „България и Китай – древни и уникални цивилизации“. Част от най-добрите рисунки бяха подредени в изложба в Изложбени зали „Рафаел Михайлов“ – гр. Велико Търново. Организирани бяха тържества за деца от детски градини и начални училища от Община Велико Търново по случай Пролетния фестивал и настъпилата Година на овцата.

През април 2015 г. със съдействието на Институт „Конфуций“ в Аулата на Икономическия университет в гр. Варна се проведе празничен концерт за Деня на китайската култура, а в края на месеца ИК и ВТУ отново бяха домакин на международното състезание по китайски език за учени-

ци и студенти „Китайски езиков мост“. Първото място бе спечелено от Снежана Станилова, възпитаник на нашия университет. По същото време в спортната зала на Великотърновския университет се проведе и Международният тайдзичюен семинар (Ян стил), воден лично от грандмайстор Ян Дзюн, 5-а генерация на семейство Ян. По време на семинара ректорът проф. Пламен Легкоступ и грандмайстор Ян Дзюн, който е председател на Международната асоциация по тайдзи в САЩ със седалище в Сиатъл, се договори за създаването на магистратура „Спортна педагогика“ – Тайдзичюен Ян стил и подписа двустранен договор. Магистърската програма е първа в света и ще даде възможност за обучение на студенти от цял свят в Тайдзичюен Ян стил. Подготовката ще бъде с продължителност четири семестъра, а обучението на студентите ще бъде насочено към осигуряване на интегративен и интердисциплинарен характер на подготовката, съответстваща на същността и спецификата на специалността.

Както стана ясно от казаното по-горе, дейността на ИК във ВТУ е всеобхватна и значима. Великотърновският институт „Конфуций“ е една частица от установените преди 66 години дипломатически отношения, но именно такива институции, макар и малки, дават възможност тези отношения да се реализират в практиката. **Проектът на Ханбан – Институт „Конфуций“ е пътят, по който светът опознава китайската култура и език, и е мостът, по който след науката и изкуството вървят икономиката и бизнесът.**

Днес Китайската народна република е натрупала значителен политически, военно-стратегически, търговско-икономически, валутно-финансов и културен потенциал. Създадоха се възможности за реализиране на китайските геостратегически интереси. Те вече не са само в Азиатско-Тихоокеанския регион, където са жизненоважни. КНР активно работи за позиционирането си в други региони на света.

Един от тях е Големият черноморски регион, в който попада и България. Пренареждането на постсъветското пространство очертава и геополитическите контури на ГЧР в рамките на Балканите, Черноморието и Каспия. В региона се пресичат геополитическите интереси на ЕС, САЩ, Русия, Турция, Иран, а отскоро в него активно навлиза и Китай. ГЧР е важно предимство за китайската икономическа и културна експанзия в Европа и Близкия Изток. Китайските интереси спрямо региона следва да бъдат наблюдавани през призмата на три ключови китайски стратегически направления: **Новия път на коприната, активизирането на отношенията със страните от Централна и Източна Европа и китайското позициониране в Кавказко-Каспийския регион.**

Първото и второто касаят и България.

Китайското държавно ръководство си поставя амбициозните планове за **възраждането на Пътя на коприната** в сухопътното и морското му измерение. Сухопътното измерение, известно още като *Новият път на коприната* или *Икономическият пояс на копринения път*, се планира да тръгне от Сиан в Централен Китай. В Европа *Новият път на коприната* влиза през Дарданелите и Босфора в България и продължава към Румъния, Унгария, Чехия, Германия, насочва се към холандския пристанищен център Ротердам, след което се спуска към Венеция. Във връзка с това през 2013 г. влезе в експлоатация подводният жп тунел „Мармарай“ на стойност 4 млрд. щ. д., с дължина 13.6 км, с 1.5 км подводна част под Босфора. Морският маршрут, или *Морският път на коприната*, тръгва от Гуанджоу, преминава през индийския град Калкута и пресича Индийския океан, за да влезе в Средиземно море през стратегически важния Суецки канал, като прави важна спирка в атинското пристанище Пирея и се съединява със своя сухоземен събрат *Новият път на коприната* в италианското пристанище Венеция.

Ако интеграционният проект „Източно партньорство“ на ЕС, насочен към бившите съветски републики, или инициативата на САЩ за „Големя Близък Изток“ предвиждат налагането на „ценностна“ демокрация, в китайската визия за сътрудничество отсъстват, поне засега, политически условия. Китайският „копринен“ проект се отличава и от руския евразийски проект, разчитащ на реинтеграцията на постсъветското пространство под егидата на Москва главно чрез инструментариума на геополитическата и геокултурната доминация. Целта на възраждането на *Пътя на коприната* е засилването на търговския и културния обмен на КНР със света. Чрез икономиката Пекин се стреми да изгради по-тесни политически и културни отношения със страните, през които преминават двата маршрута. Китайското разбиране е, че тези отношения следва да се изграждат върху принципите на взаимното уважение, зачитане на суверенитета и ненамеса във вътрешните работи, независимо от тежестта на дадената държава в системата на международните отношения.

Второто направление, за което споменахме, обхваща отношенията на Пекин със страните от Централна и Източна Европа. Китай използва икономическата стагнация като предпоставка за икономическо навлизане в Централна и Източна Европа и по-специално в Югоизточна Европа. Пекин смята, че след включването на тези страни в евроатлантическото геополитическо пространство Брюксел не е успял да им гарантира достоен напредък. И ако през 2004 г. първите държави от Централна Европа, приети в ЕС, усетиха ползите от реализацията на частични инфраструктурни

преобразувания, страни като България бяха деиндустриализирани и деаграризирани, изоставайки осезаемо от водещите държави в ЕС. Според китайското държавно ръководство Брюксел не разполага с достатъчно ресурси и ясна концепция за модернизация на икономиките на новоприсъединените страни членки. По тази причина Пекин е готов да заеме тази ниша, като предлага реализацията на важни инфраструктурни проекти в замяна на продоволствени и селскостопански стоки.

На четвъртата среща на високо равнище в Белград през декември 2014 г. са съгласувани основните направления на сътрудничество между КНР и страните от Централна и Източна Европа (ЦИЕ). **Първото направление** акцентира върху разгръщането на пълноценна търговия чрез свързване на пристанищата с железопътните и автомобилните инфраструктури. Във връзка с това е договорено изграждането на стратегически транспортен коридор Унгария–Сърбия–Македония–Гърция, който да свърже гръцкото пристанище Пирея с пазарите в Югоизточна и Централна Европа. **Прави впечатление отсъствието на България. Второто направление** касае сътрудничеството за осъществяването на мащабни инфраструктурни проекти и експлоатационното им обслужване. **Третото направление** предвижда формирането на работещ механизъм за инвестиционно финансиране, който да обслужва реалния сектор на икономиката. Китай планира създаването на инвестиционен фонд в размер на 3 млрд. щ.д., като предлага да насочи 1 млрд. от тях за съвместни проекти. София обаче подцени срещата в Белград, в която участва само на ниво вицепремиер, за разлика от другите държави от ЦИЕ, представени от своите държавни и правителствени ръководители. На този фон България изоставя от балканските си съседи в привличането на значими китайски инвестиции за развитие на икономиката.

Състоянието на българо-китайските търговско-икономически отношения не съответства на интензивния двустранен политически диалог. Китайското ръководство гледа на страната ни като на перспективен партньор и приятел. В Китай високо ценят факта, че България е втората държава в света, която признава КНР през 1949 г. През последните няколко години размяната на визити на високо равнище между Китай и България зачестява, деловото сътрудничество се разширява, културният обмен се активизира и координацията им в международните дейности се подобрява.

През 2013 г. китайският премиер Ли Къцян и българският му колега Пламен Орешарски се срещнаха два пъти — на Летния форум Давос в Тиендзин и на срещата между правителствените ръководители на Китай и страните от Централна и Източна Европа в Букурещ. По-късно пред-

седателят на 42-то Народно събрание Михаил Миков и ръководената от него делегация посетиха Китай, а след това председателят на Секретариата на ЦК на ККП и заместник-председател на Китайския народен политически консултативен съвет Ду Цинлин посети България. Благодарение на тези визити взаимното политическо доверие между Пекин и София се засилва и бе поставена солидна основа за деловото сътрудничество между тях в различни сфери.

От 12 до 15 януари 2015 г. президентът на Република България Росен Плевнелиев направи държавно посещение в Китай. В интервю за агенция Синхуа китайският посланик в България Уей Дзинхуа заяви, че визитата на българския президент ще даде възможност на двете държави да продължат да укрепват традиционното приятелството помежду си. Наскоро България стана първата страна, превела и издала книгата на сегашния държавен ръководител на КНР Си Дзинпин „Китайската мечта“. На представянето ѝ в София присъства и президентът Р. Плевнелиев. На 18 май 2015 г. представители на Посолството на КНР в България гостуваха в гр. Търговище и презентираха книгата там. Организатори на проявата бяха Посолството на КНР, Институт „Конфуций“ при ВТУ, Община Търговище, сдружение „Приятели на Китай – Търговище“, регионална библиотека „Петър Стъпов“ и І ОУ „Христо Ботев“.

На 28.06.2015 г. министър-председателят на Китай Ли Къцян беше в Брюксел за участие в 17-та среща на лидерите на Китай и ЕС. Китайският премиер заяви, че след 40-годишно развитие отношенията между Китай и ЕС все повече показват своите стратегически и взаимноизгодни характеристики. Китай подкрепя интеграцията на Европа и се стреми към задълбочаване на стратегическото партньорство с ЕС, като ще допринесе около 315 млрд. долара в Европейския фонд за стратегически инвестиции.

Оказва се обаче, че България не желае и направи отказва китайски инвестиции. Докато Европа приветства инвестициите от Китай, почти 30 млрд. долара само за Балканите, България е единствената държава в региона, която е заобиколена на картата на тези инвестиции. Китай подписа споразумение с Унгария за инвестиция от 3 млрд. долара за високо-скоростен влак между Будапеща и Белград. Подписано бе и споразумение за придобиване на мажоритарен дял в компанията, която управлява румънската атомна централа Черна вода, срещу инвестиция от 6.5 млрд. долара и построяване на два нови канадски реактора. И Гърция също не е подмината – Китай инвестира 250 млн. долара за разширение на пристанището в Пирея.

В същото време България упорито отказва създаването на механизми за улеснение на китайските инвестиции, като затруднява сериозно проек-

тите на частни и държавни китайски инвеститори у нас. Дали това е криворазбрана протекция срещу навлизането на Китай у нас, или е просто недалновидност против интересите на България?

Може би ние самите не се уважаваме? Време е да се обърнем към мъдростта на Конфуций: „Уважавай себе си и другите ще те уважават“. Той е казал още, че незнанието е като нощта на мисълта, но нощ без луна и звезди. Дейността на Институт „Конфуций“ ще даде възможност светлината на конфуцианската мъдрост да озари небосклона не само над старопрестолния Търновград, не само над великотърновския регион, не само в България, но и там, където има потребност от познанието, свързано с китайския език и култура.

За ролята и значението на дейността на Институт „Конфуций“ във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ говори фактът, че на състоялата се на 8 септември 2015 г. среща между ръководството на Института и главният изпълнителен директор на Централата на Ханбан / Институт „Конфуций“ бяха изтъкнати постиженията и оценена високо работата на търновския Институт.

В заключение ще си позволя да цитирам Н. Пр. Уей Дзинхуа пред „Китай днес“ в интервю от 13 май 2015 г.: „Сътрудничеството между Китай и страните от Централна и Източна Европа показва своята жизненост и сила. Нивото на икономическото им развитие е почти еднакво, те се допълват взаимно в много сфери и имат желание да работят заедно в политическо и икономическо отношение. Тази платформа дава възможност за сътрудничеството между Китай и България. България, с предимствата си в земеделието, може да изпълни специфични функции в сътрудничеството между Китай и Централна и Източна Европа“. Бих добавил само: с усилията на всички, които са давали, дават и ще продължават да дават от сърцето си за разпространението на китайската култура в България и спомагат за добрите приятелски отношения между нашите две страни.

БИБЛИОГРАФИЯ

Георгиев, А. Е., *Защо България е дупка на картата на китайските инвестиции в Европа и по света?* – No Comments, 30 юни, 2015 г.

Годишен доклад на Институт „Конфуций“ (октомври 2012 – октомври 2013г.), съст. И. Мандова и Ли Сяокуей, печатница Сира, В. Търново, 2013.

Годишен доклад на Институт „Конфуций“ (октомври 2013 – октомври 2014 г.), съст. И. Мандова и Ли Сяокуей, печатница Сира, В. Търново, 2014.

Катранджиев, В., Китайската стратегия в Големия Черноморски регион – сп. ГЕОПОЛИТИКА, 24 Май 2015 г.

Мандова, И. Приветствие по случай откриване на международна научна конференция – В: Сборник с доклади „65 години дипломатически, икономически и културни отношения между България и КНР“, изд. „Фабер“, В. Търново, 2014.

Стефанов, Н., Колева, А. КИТАЙ. Социално-икономическо развитие от древността до наши дни, изд. Изток-Запад, 2015.

Уей Дзинхуа, интервю – В: в. „Китай днес“, май 2015 г.